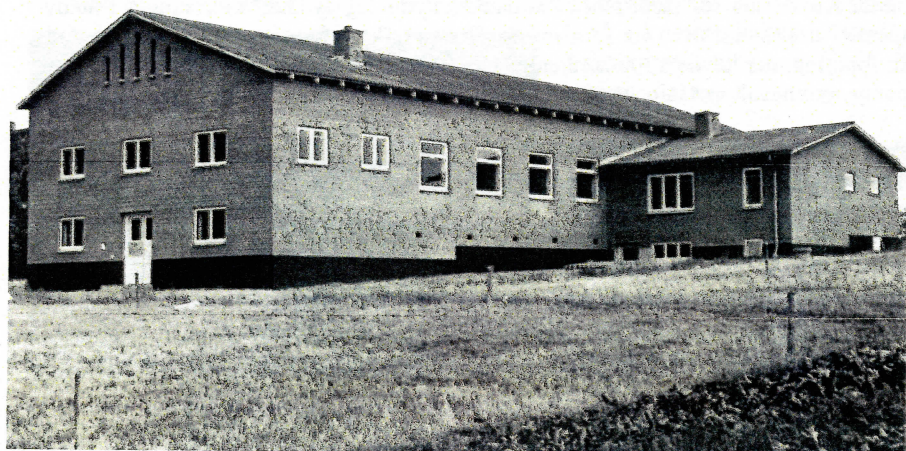

Hvirring Sogns Lokalhistoriske Forening

Nyhedsbrev nr. 16

februar 2019

*Forsamlingshusene er Danmarks store
kulturbærer for livet på landet!*

Vi holder 40 års jubilæum lørdag 23. februar 2019 kl. 10.00
I finder os på Rask Mølle Skole i aulasalen. Blandt stifterne er Aase
Dalgaard, Henning Jepsen, Henning Børresen og Flemming Møller
Jensen. Alle 4 har sagt ja til at komme og fortælle noget om dannelsen af
sognets lokalarkiv. Der fremlægges alskens godt fra vores arkiv.

Om eftermiddagen er der også program:
Fra 14.00 – ca. 14.30 er der generalforsamling.

Dernæst byder vi på en kop kaffe og et foredrag af forfatteren Hardy
Nikolajsen, der vil fortælle os om Horsens Vestbaner, der jo indebar, at
Rask Mølle opstod.

FORSAMLINGSHUSE I HVIRRING SOGN

Efter Danmark tabte krigen i 1864, opstod der en bevægelse i hele landet med skydning og gymnastik som omdrejningspunkt.

Her i Hvirring Sogn var det pastor Konradsen (sognepræst i Hvirring-Hornborg 1873-1903), der var meget optaget af at uddanne ungdommen i skydning og gymnastik med det formål for øje at kunne forsvare landet i en eventuel ny krig. Han havde selv deltaget i 3-årskrigen 1849-1851.

Pastor Konradsen var inspirator til at danne skytte- og gymnastikforeninger i landsbyerne i sit pastorat. Han var formand for Horsens Skytteforening fra 1875 til sin død. En forening, der havde 1300 medlemmer i 40 kredse. Han deltog også hvert forår til mange gymnastikopvisninger og var med til at bedømme disse.

Skytte- og gymnastikforeningerne havde brug for et sted at samles til at udøve deres aktiviteter. De var også inspireret af højskole- og andelsbevægelsen, nu hvor flere unge havde været på højskole.

Det dannede grundlag for, at der blev bygget forsamlingshuse i hele landet fra omkring 1880.

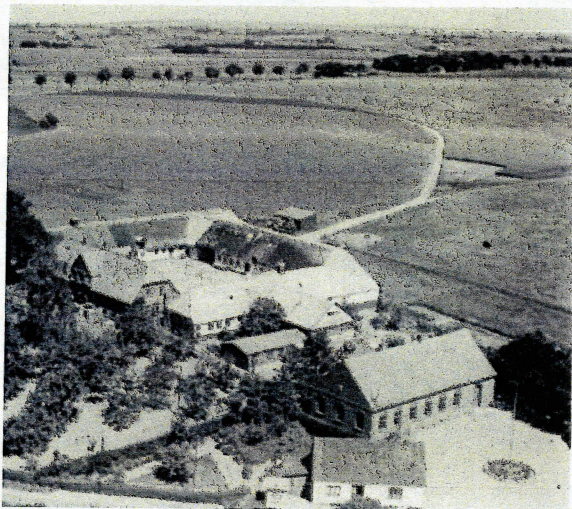
Her i Hvirring sogn blev der bygget tre forsamlingshuse - Hvirring, Boring og Honum. Desuden er Salen på Rask Hovedgård brugt som samlingssted for Skovby's beboere.

I det følgende gennemgås,
hvad Hvirring
Lokalhistoriske forening
ved om de lokale
forsamlingshuses historie.

*Billedet t.h. er Hvirrings første
forsamlingshus, der lå tæt op ad
Hvirringgård.*

Hvirring

Det første forsamlingshus i Hvirring blev bygget i 1882. Man havde hidtil lavet gymnastik i Søren Jørgen Andreasens lade, hvor der var opstillet hest og plint. Det første

forsamlingshus var et meget beskedent hus, idet det blot var et rum med jernvinduer. Først i 1906 blev der opstillet en kakkellovn, og tilbygget et omklædningsrum. I 1914 blev der købt træbænke med rygstød, 4 i alt til 11 kr. pr. stk. Man kunne nu leje huset for 5 kr. til familiefest, og 2 kr. til politisk møde.

I 1922 vedtog Hvirring-folkene at bygge et nyt hus. Der blev til 132 aktionærer solgt 231 andele af 25 kr. Det indbragte 5.775 kr. Det nye hus kostede 11.000 kr. Det, der manglede, var sikret ved lån og opsparing.

I 1953 var der igen planer om at bygge, da det gamle forsamlingshus var utidssvarende. På et møde i november 1954 blev man dog enige om at henlægge sagen, da det ville blive for dyrt. Skæbnen ville dog, at det gamle forsamlingshus brændte den 23. marts

1955. Så nu havde man pludselig forsikringssummen som hjælp til at bygge det nye hus...

Man vedtog at flytte huset til den nuværende placering og der blev indsamlet 47.000 kr. blandt egnens beboere til det nye hus, som man forventede ville koste 99.000 kr. at bygge. Byggeriet gik i gang i juli 1955. Lokale håndværkere stod for arbejdet. Budgettet holdt dog ikke helt, da den endelige pris blev 108.000 kr.

Billedet herover er fra rejsegildet. Fra venstre er det Søren Chr. Andersen, Ejvind Andresen, Lærer Hartvig, Ejner Balle, Aage Andersen (murer), Mads Madsen, Verner Andersen (tømrer) og Rasmus Pedersen.

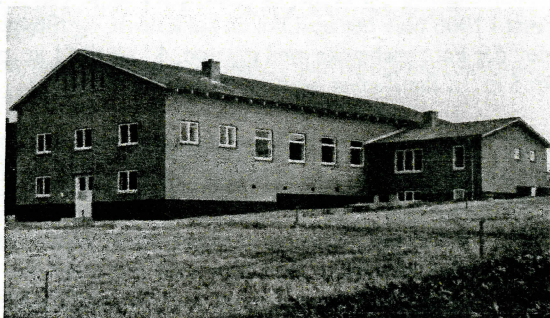

Billedet viser Ejvind Andresen ved indvielsesfesten

Den 2. august 1956 blev det nye hus indviet ved en fest, hvor der var samlet 225 mennesker. Formand Gdr. Ejvind Andreasen bød deltagerne velkommen, og samtidig kunne han byde velkommen til det nye værtspar Marie og Gunner Kjærsgård samt rette en tak til det gamle værtspar Anne og Theodor Thygesen, der havde været værter i 24 år. Senere blev Agnes Andersen vært i mere end 20 år. Hendes gode mad var meget berømt.

Her i 2019 er Hvirring Forsamlingshus, stadig i brug til fest og forskellige arrangementer. Den består kun fordi lokalbefolkningen bakker op om den, og nogle er parate til at gøre et stykke frivilligt arbejde.

Billedet t.h. viser forsamlingshuset i nybygget stand i 1956.

Boring

April 1891 blev det på et borgermøde i Boring vedtaget at bygge et Øvelse- og Samlingshus, som der står i den første protokol. Huset skulle bygges ved indkommende bidrag og ved tegning af aktier.

A/S Boring Forsamlingshus blev stiftet af 34 aktionærer fra Boring og 2 fra Rask Mølle. Hver aktie lød på 10 kr., derudover lånte man penge af gårdmand Peter Nielsen, Boring. Grunden man byggede på, blev købt af Hans Peter Therkelsen.

Byggeriet blev påbegyndt i juli 1891. Huset var færdigbygget i efteråret. Pris for murerarbejdet var 285,52 kr. og tømrerarbejdet 162,15 kr. Komfuret kostede 22,20 kr. Fjel (brædder) blev købt hos købmand Peter Hansen for 6,00 kr. Dertil kom 5 læs grus 1,00 kr og reb og skruer til lamper 0,50 kr.

Indvielsesfesten blev holdt den 4. januar 1892, med foredrag af højskoleforstander Grøndvald Nielsen fra Vestbirk, derefter var der dans for unge og gamle. Arrangementet gav et overskud på 41,50 kr. efter Anne Mette havde fået 50 øre for at gøre rent. Det store beløb skyldtes dog nok ekstra donationer fra deltagerne.

I vedtægternes paragraf stk. 1 står der, at huset er bygget til afholdelse af foredrag, gymnastik, husflid og møder.

Boring husflidsforening havde ret til at bruge huset i 1892 for 10 kr., Boring Skytte og Gymnastikforening skulle betale 15 kr. i samme år.

Ungdommen i Boring måtte bruge huset til dans 4 gange årligt, og der måtte *”indbydes udenbyes folk”*, hvis de var godkendt af to bestyrelsesmedlemmer.

I maj 1923 blev det besluttet at udvide huset med 4 alen til den nordre side. Samtidig blev aktionærkredsen udvidet - især fra Rask Mølle kom der nye med. Der blev tegnet nye aktier for 7.915 kr. samtidig blev der indlagt elektrisk lys i huset - 14 lampesteder.

På billedet herover ses fra venstre:

Ana Sørensen, Anesminde – Karen Dam – Søren Rasmussen – Svend Bech, Boring Højgaard – Karen Sørensen, Anesminde – Knud Bech, Boring Højgaard – Gartner Ejnar Hansen, Rask Mølle – Kristian Hansen, Humlegården – Kresten Pedersen, Gl. Vestergård – Agnes Falkenberg, Skytballegård – Kristian Falkenberg, Skytballegård – Niels Munch Nielsen, Egebalde – Gunnar Kristensen – Svend Erik Hansen – Tove Karlsen, Højskolegården – Kristian Anton Kristensen – Rahbech Berggren – Marie Sørensen, Anesminde – Thorkild Pedersen – Aage Karlsen, Højskolegården, Hans Christian Therkelsen, Boringgård – Aage Søndergård – Laust Pedersen – Jens Sørensen, Anesminde – Lærer Henriksen, Boring Skole, Vagn Mortensen – Jens Jacob Falkenberg, Skytballegård.

I Boring var forsamlingshuset et aktiv for hele byen – også uden for selve bygningen. I 1940 tog forsamlingshuset f.eks. initiativ til, at Kongeegen blev plantet i Boring-midby. Træet blev plantet på Kong Christian den 10.'s 70-års fødselsdag den 26. september 1940, som vist på billedet ovenfor.

Om morgenen den 5. maj 1945 gik der bud til alle borgere i byen om at man skulle samles ved Kongeegen og fejre befrielsen ved at afsynge nationalsange under ledelse af lærer Henriksen fra Boring Skole.

Den 5.juni 1949 samledes borgerne i Boring igen, og satte en grundlovssten ved siden af Kongeegen for at fejre 100-årsdagen for Grundloven. Det var igen A/S Boring Forsamlingshus, der stod for arrangementet under ledelse af Gartner Andersen, Rask Mølle. Stenen blev transporteret på Ejner Jensens gummivogn fra en af Møllersminde marker.

På billedet ses fra venstre:

- 1) Laust Thomsen, forpagter på Højskolegården, Boring 30.
- 2) Ejnar Andersen, anlægsgartner i Rask Mølle.
- 3) Ejnar Jensen, søn af Kr. Jensen Teglværksgården, Møllersmindevej 1.
- 4) Kr. Falkenberg, søn fra Skytballegård, Boring 9.
- 5) Agner Christiansen, gdr. på Boring Nedergård, Boring 24.
- 6) Gunnar Pedersen, søn af Kr. Pedersen, Gl. Vestergård, Boring 32.
- 7) Ove Pedersen, søn af Margrethe & Laust Pedersen, i Egebalte
- 8) Frederik Olesen, søn af Ole Olesen, Hansgård, Boring 49.

Af andre aktiviteter som Boring forsamlingshus havde andel i kan nævnes "Genforeningsfesten" 9. juli 1920, fugleskydning på skydebanen tæt på Boring 47 (Peter Bruuns ejendom) med fest bagefter, ringridning, gåse- og andespil, lysbilled- og filmfremvisning fra rejsebiografer, der tog rundt i landet, danseundervisning, præmiewhist, juletræsfest, høstfest, dilettant, samt politiske opstillingsmøder til sognerådet.

Skolerne i Boring brugte huset til gymnastik, det var meget praktisk for den lå midt imellem de to skoler i byen. Der blev holdt gudstjeneste 5-6 gange om året - der var jo langt til Hvirring Kirke.

I 1950 blev huset udvidet igen. Beslutningen om udvidelsen, blev taget efter 4 bestyrelsesmøder og 2 ekstraordinære generalforsamlinger. Der blev lavet toiletter, redskabsrum og brændelsrum. Til formålet blev der købt 366 m² jord af Henrik Therkelsen for 600 kr., og der blev optaget et lån i Uldum Låne- og Sparekasse på 9.000 kr. over 15 år.

Da skolen i 1960 blev flyttet til Rask Mølle, forsvandt grundlaget for forsamlingshuset i takt med, at skolen og idrætsforeningen i Rask Mølle udviklede sine aktiviteter. Udviklingen blev yderligere forstærket, da der i 1967 blev bygget idrætshal i Rask Mølle.

Men allerede i 1966, hvor hallen i Rask Mølle var under planlægning, besluttede man sig for – efter 75 års virke - at nedlægge forsamlingshuset i Boring. Da havde der i 2 år været underskud på driften. Huset blev solgt for 20.000 kr. Aktionærerne fik deres penge tilbage med 120% af aktiebrevets pålydende. I alt blev der til aktionærerne udbetalt 18.724 kr. Derefter var der et overskud på 5.444 kr., som blev overført til den løbende indsamling til opførelse af Rask Mølle Hallen.

Salen på Rask Hovedgård

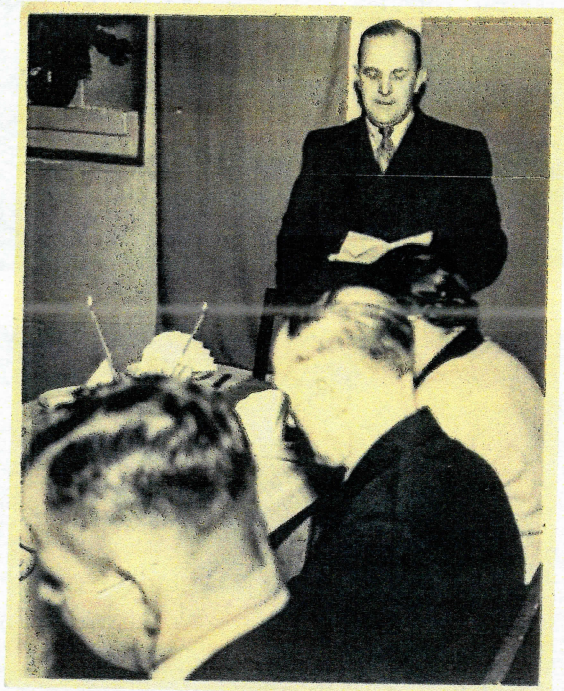
Da Rask Hovedgård blev udstykket i 1921, beholdt udstykningsforeningen den Vestre fløjbygning, og lod indrette et forsamlingslokale med køkken til møder m.m. Desuden blev der indrettet skole i Vestfløjen.

I 1936 overtog beboerne i Skovby selv Vestfløjen og dannede et I/S. Vestfløjen blev brugt som de andre forsamlingshuse i sognet. I dag har beboerne i Skovby stadig en aftale om, at de må bruge salen.

Honum Forsamlingshus.

Vi ved ikke ret meget om Honum Forsamlingshus. Det blev bygget i 1884 og i 1954 blev det udvidet. Der blev holdt en indvielsesfest, hvorfra vi har nogle billeder. Huset blev solgt til Hjemmeværnet omkring 1970. De har så brugt det som samlingssted helt op i dette årtusind.

Indvielsesfest 1954: Her ser vi formanden Søren Krog holde tale.

Udarbejdet af Karl Christiansen den
18. dec. 2016
for bestyrelsen i Hvirring Sogns
Lokalarkiv

Til beboerne i Hvirring Sogn

Bestyrelsen og anden arbejdskraft bag sognets lokalarkiv arbejder gratis. Vi har mange udgifter – dem søger vi dækning for i vores medlemskreds.

Familiemedlemsskab er 75 kr./år – personmedlemsskab er 50 kr./år.

Brug indbetalingsoplysningerne (korttype 73 med konto nr. 84743038)

Gør I det, kan vi registrere jer som medlemmer.

**Du kan også betale kontant ved generalforsamlingen
eller til et af bestyrelsesmedlemmerne.**

Nogle af jer er allerede medlemmer - vi kan bruge mange flere.

Vi bevarer lokale historiske arkivalier og et lokalt engagement i sognet.

Vi holder 40 års jubilæum lørdag 23. februar 2019 kl. 10.00
I finder os på Rask Mølle Skole i aulasalen. Blandt stifterne er Aase Dalgaard, Henning Jepsen, Henning Børresen og Flemming Møller Jensen. Alle 4 har sagt ja til at komme og fortælle noget om dannelsen af sognets lokalarkiv. Der fremlægges alskens godt fra vores arkiv.

Om eftermiddagen er der også program:
Fra 14.00 – ca. 14.30 er der generalforsamling.

Dernæst byder vi på en kop kaffe og et foredrag af forfatteren Hardy Nikolajsen, der vil fortælle os om Horsens Vestbaner, der jo indebar, at Rask Mølle opstod.

Byvandring i Hvirring

Torsdag den 6. juni klokken 19.00 er der byvandring i gaderne i Hvirring. Under turen vil Svend Rasmussen og Leif Poulsen kunne fortælle anekdoter om Livet i Hvirring samt træk af de historier, der knytter sig til de enkelte huse samt til kirken og forsamlingshuset.

Arrangementet afsluttes med kaffe i Hvirring Forsamlingshus.